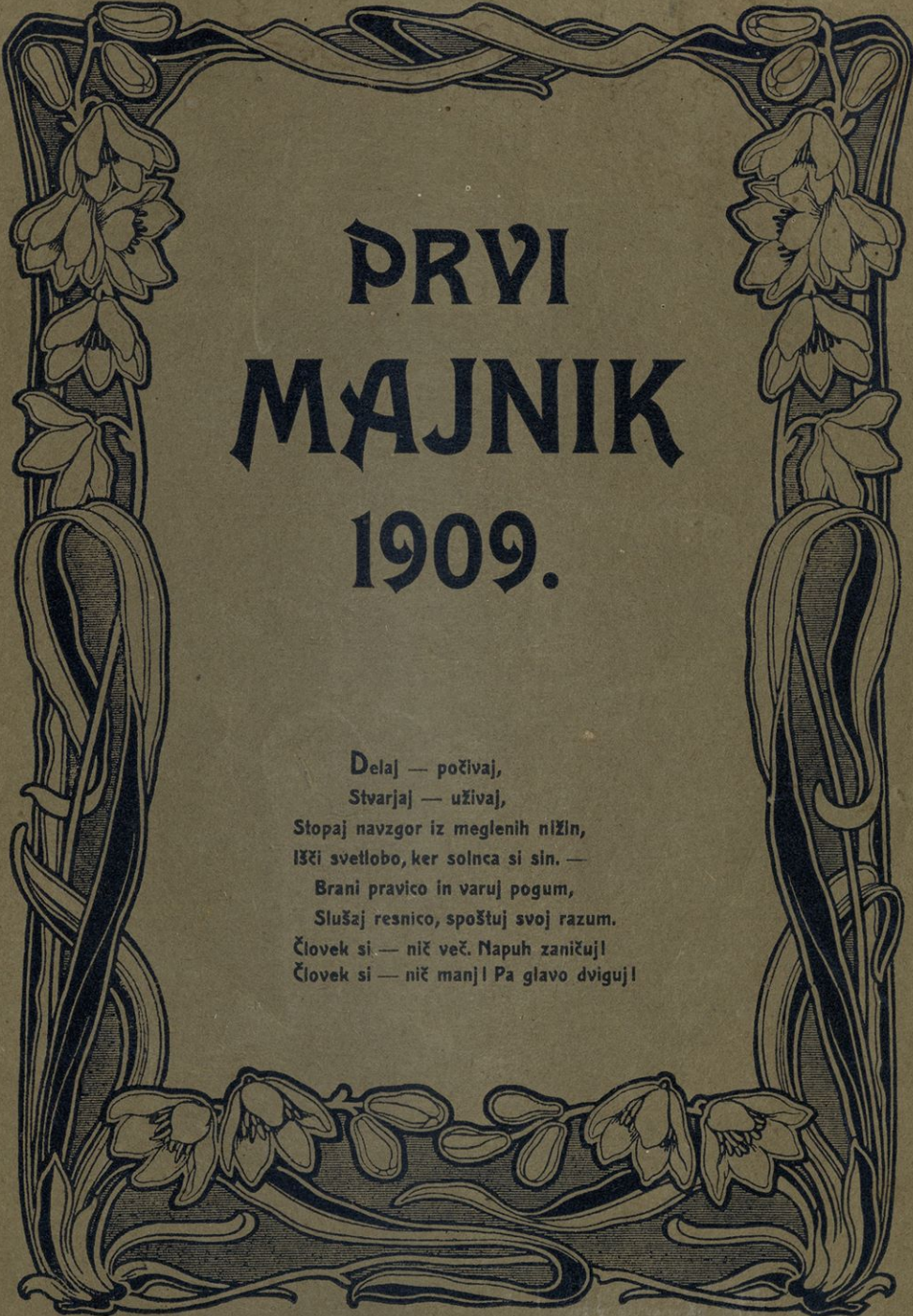

D. K. K. K.

A decorative border in a dark blue ink, featuring stylized flowers and leaves arranged in a rectangular frame around the central text.

PRVI MAYNIK 1909.

Delaj — počivaj,
Stvarjaj — uživaj,
Stopaj navzgor iz meglenih nižin,
Išči svetlobo, ker solnca si sin. —
Braní pravico in varuj pogum,
Služaj resnico, spoštuj svoj razum.
Človek si — nič več. Napuh zaničuj!
Človek si — nič manj! Pa glavo dviguj!

ℓ II 364522

II 364522

D 988 00776

Slikal I. Vaupotić.

Prevroče, hrepenenja polne sanje
so te rodile, bitje fantazije.
Neznana roka rožne vence vije
okoli tebe. Išče te spoznanje.

Iz hrepenenja volje moč bo vstala
in sila mišic z umom se združila—
naproti solncu poneso te krila,
ti, hči človeških sanj, boš zmagovala.

Lani je bil prvi socialni demokrat, sodrug Vitomir Korać, izvoljen v hrvatski sabor. Po zaključeni volitvi čaka ljudstvo v Šidu, da volilni komisar razglasi sodruga Koraća za poslanca.

ETBIN KRISTAN:

ZAKAJ TAKO ...?

In tak je maj: poln luči in mehkobe,
okopan v rosi, mlad, ves poln milobe,
glasnik, oznanjevalec prerojenja,
življenja živa priča in vstajenja,
premagovalec smrti in trohnobe.

Napila bi se duša zdaj svetlobe,
ki iz stoterih virov se razliva
in zadnje madeže teme umiva.
Spomina zdaj bi se otresla misel
na dolgi mrak, ki nad zemljo je visel
in kot vampir sesal iz src veselje
in kakor mōra tlačil v tla vse želje.

Napilo bi oko se vse lepote,
ko mrazov so premagane strahote,
ko je gibanje spone vse razbilo
in vsepovsod kali osvobodilo,
da vstajajo iz zemlje vsi sokovi
in se odpirajo grobov pokrovi
in gre iz tal, kar k solncu hrepeni,
in koprni, kar raste in živi.

Lepote vse bi se oko napilo,
ko se nebo z azurom je zalilo

ter so po zemlji Vesne mladi prsti
posuli barve nežne, vse po vrsti,
da pester venec ves ovija svet
in do nebes kipi čaroben cvet.

V lepoti bi srce se raztopilo,
v vesoljstvu utonilo in združilo
se z dušo večnosti, ki razodeva
se tajnim slutnjam ob slovesu dneva,
ko mrak razgrne nad zemljo preproge
in noč v nebo zariše svoje kroge.

V lepoti bi srce krepko živelo,
sejalo bi in vseokrog bi želo,
združilo bi prirodo vso brezkraino
v cvetico, v žarek ali v pesem bajno;
vsesalo ves pomladni zrak bi žejno,
dišave, barve, vso prelest brezmejno,
ko splava žarko solnce nad goré
in dneva luči slavnostno žare.

In tak je maj: Ko šmarnic po dolini,
narcis pa brez števila po planini
vzcvetè, da s svežo čudežno belino
odenejo višino in nižino,

tedaj posujejo vseh duš gredice
skrivnostne čarodejniške cvetice.
Kar bilo v srcih je ledu nekdanj,
raztaja s svojim mladim žarom maj
in strune tajnih harf zdaj zazvene
in sladke, krepke pesmi zadone:

Ljubezen je priplavala iz raja,
da toplo se srce ob njej naslaja,
da vseh lepote lepoto porodi
in čar njen vse življenje oplodi.

Ljubezen je iz hrepenenja vzknila,
v ljubezni se je sreča pomladila,
čistost gori v njej kakor plamen svet,
odpira grad se, ki je bil zaklet.

Ljubezen pot človeštvu je odprla
v deželo, ki jo želja je uzrla,
kjer teče milosti nesmrtni vir
in brati se s svobodo večni mir.

Ljubezen, mir — v akord tekó glasovi;
ljubezen, mir — odmevajo svetovi;
ljubezen, mir — šumi gozdov skrivnost;
ljubezen, mir — to majska je svetost.

Ljubezen, mir . . . Tam, v temnih globočinah,
pri gadih, škrtih, roparskih zverinah,
v brlogu divjem — skriva se pošast,
ki Belcebub ji vso je dal oblast.

Zvečer v oblakih včasí pa pojavlja
kravav se križ — in meč ognjen pozdravlja
z žuganjem strašnim dušice plašljive
in črne glave izpreminja v sive.
Ko noč razgrne črni pajčolan,
priplava rep svetel na temno plan,
pa seje grozo in trepet v srca,
ki v njih neznanje čudno moč ima.
Nekje v deželah tujih počí strel,
pa dva, pa trije — kdo bi jih še štel?
In grom topov in pušk, pa krik in stok
pretresa zrak; nikjer dovolj ni rok,
da bi streljale, sekale, morale,
dovolj ni duš, da bi gorjé popile,
ki se razliva kakor ocean
iz nepovezanih krvavih ran,
ki vre iz materinskih bolečin,
ko dviga blaznost se iz razvalin.

Ljubezen sanja . . . Strojnih pušk ropot
in konjeniških urnih čet topot
igra prečudne, trde melodije
in Črnibog nagrobne vence vije . . .
In človek gleda, raste mu oko:
»Oh, bil je maj . . . Zakaj, zakaj tako?«

Odmev mu odgovarja in v uho
doni vprašanje: » . . . kaj, zakaj tako? . . . «

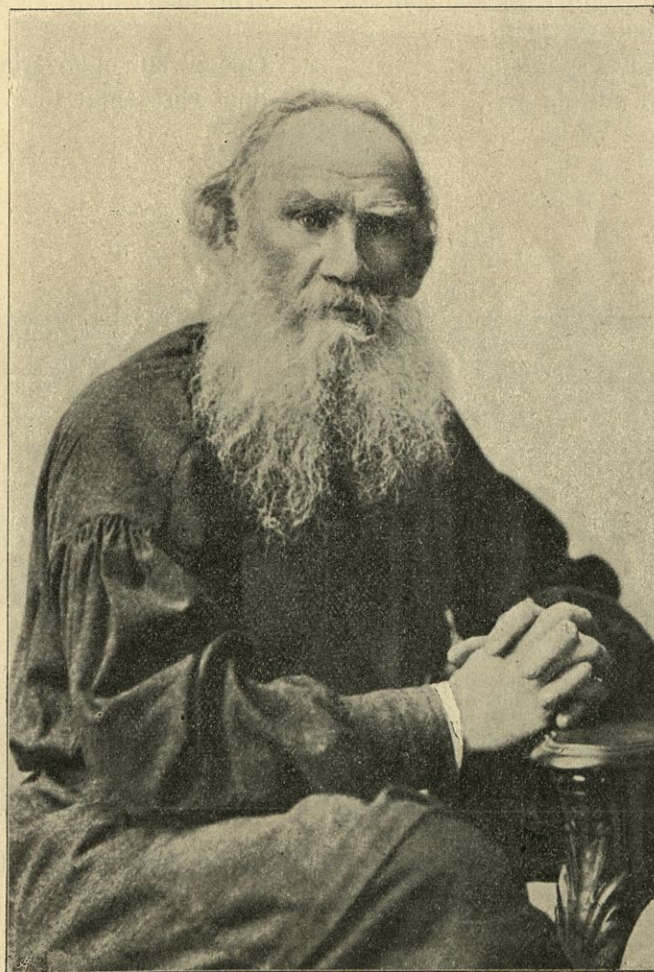

Otroški zbor v Sidu poje socialistične pesmi po izvolitvi
sodruge Koraća.

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ.

V Jasni Poljani, na smrt bolan, se bojuje veliki ruski modrijan in pisatelj Lev Nikolajevič Tolstoj z močjo uničevanja, ki naskakuje tudi tega velikana in hoče po neizpremenljivem zakonu razdejati oklep izvenrednega, silnega duha. Lev Tolstoj je bil rojen dne 9. septembra po našem, 28. avgusta po ruskem koledarju, leta 1828. na Jasni Poljani v tulski guberniji. Študiral je v Kazanu in v Peterburgu, služil je pri vojaki ter se je kot častnik udeležil turške vojne. Ko se je sklenil mir, je pa zapustil armado, živel nekaj časa v Peterburgu in Moskvi, potoval dvakrat po tujini, končno pa, ko se je leta 1862. oženil, se je naselil na Jasni Poljani. Tam je živel nad vse priprosto, obdelaval je zemljo kakor navaden kmet, obenem pa je spisal celo vrsto knjig, ki se odlikujejo ne le s krasno

umetniško obliko, ampak obsegajo toliko in tako globokih misli, da je Tolstojev prostor med največjimi velikani duha vseh časov. Najveličastnejša njegova dela so „Vojna in mir“, „Ana Karenina“, „Moč teme“, „Krajcerjeva sonata“, „Krščanstvo in patriotizem“, „Patriotizem ali mir“, „Vstajenje“. Vseh njegovih spisov ni mogoče naštet v kratki notici. Kar je na Ruskem oficialnega, bodisi birokracija, plemstvo, militarizem ali cerkev, sovraži Tolstega iz dna duše, a tudi Tolstoj ne prizanaša; kar je po njegovih nazorih slabega v družbi, biča brezobzirno. Cerkev ga je izobčila, njegovi spisi so na Ruskem večinoma prepovedani, njegove pristaše preganjajo, njega samega se pa nikoli niso upali dotakniti, ker predobro poznajo velikanski njegov vpliv na rusko in na vso civilizirano družbo.

„LEPA NAŠA DOMOVINA“.

Zadnjič sem videl na cesti oddelek infanteristov; marširali so proti kolodvoru. Dež je lil curkoma; škornji so se jim udirali globoko v razmočeno blato, ki je škropilo do kolen. Ni bilo več zgodaj, morda že deveta ura dopoldne; ali dan je bil pustemu mraku podoben, ves siv in mrzel.

Vojaki niso marširali sami; ob obeh straneh kolone so korakali — trop, trop, trop, — moški, ženske, otroci. Lilo je od njih, kakor da bi cunje izžemal, blato je škropilo otrokom do pasu in do obraza. Oglašil se je krik ženske, zaihtel je otrok — ali dež je lil dalje, blato škropilo dalje, kolona je stopala dalje, trop, trop, trop . . .

Videl sem vojaka, visokega, močnega moža; njegov hrbet je bil narahlo sključen, tisti hrbet, ki je nosil že devetkrat težje tovore nego je vojaški tornister. Njegove roke so bile črne in težke; bil je morda kovač. Poleg njega je stopala s hitrimi, drobnimi koraki ženska, ki je bila za glavo manjša od njega; segala mu je komaj do rame. In za roko je držala ženska malega fanta, ki je trudoma in jokaje tekkel z njima ter neprestano zaostajal.

Mož se je postrani ozrl in je takoj umaknil pogled.

„Vrni se!“

Ženska je vzkliknila, zgrabila ga je za rokav.

„Ne jaz . . . ti se vrni!“

Pogledal je v tla in bled je bil.

„Saj boš dobila osemindeset vinarjev na dan in Francek . . . Francek . . . Francek štiriintrideset . . .“

Zajokala je naglas, potegnila je fanta za seboj, da se je spotaknil ter padel na kolena v blato.

„Še to naj vzamejo . . . še tisti Judežev denar . . .“

Videl sem vojaka, moža, ki se mu je na prestarem obrazu poznalo, da je sedel dolga leta v delavnici; taki ljudje so stari, preden so bili mladi. Šel je s tistim mirnim, težkim korakom, kakor je hodil zjutraj ob sedmih v tvornico; morda je celo pozabil, da ima tornister na hrbtu. Z obema rokama pa se ga je oklepala pod pazduho star, suhoten človek, ki se je trudil, da bi stopal po vojaško. Govoril je hitro in veselo in neprestano mu je teklo iz oči po obeh dveh licih.

„Saj tudi jaz, Jan, pred tridesetimi leti . . . o, krepki fantje smo bili . . . vriskali smo, pravim . . . tudi jaz, glej, Jan . . . o Jan moj, Jane, Janjek!“

Kakor da bi z nožem udaril, tako je planil krik iz njegovih ust.

„Oče . . . saj boste dobili na dan osemindeset vinarjev in povrhu še . . .“

Ali oče ga je pogledal z očmi, ki so bile vse zakrvavele.

„Jan! . . .“

Videl sem vojaka, zelo čokatega, plečatega moža; poznalo se mu je na opaljenem obrazu, da je vaju solnca in burje in vsega hudega. Morda je bil iz okolič, kmečki sin.

Kraj njega je stopala postarna ženska z zgrbljenim, prstenim obrazom; tudi njena obleka, do pasu blatna, in pisana ruta na glavi je razodevala kmetico.

„Zdaj pa je čas, mati; vrnite se domov, pa z bogom!“

Molčala je in je strmela nanj, kakor da ga vidi prvo in poslednjo uro. Z rute ji je lila dežnica na obraz in na lasé, ki so se sprijemali na čelu.

„Vrnite se, mati, daleč vam je do doma . . . saj boste dobili na dan po osemindeset vinarjev . . .“

Njena ozka brada je vztrepetala pod zgrbljenimi ustnicami in jaz nisem vedel, če je bila dežnica ali če so bile solze, kar je teklo brez nehanja preko velih lic ter kapalo na prsa . . . Videl sem jo še enkrat, pred kolodvorom. Tam so bili zastražili ograjo, branili so spremljevalcem pot. In stali so vsi ob ograji, dolg špalir, moški, ženske, otroci. Preko prostranega dvorišča je marširala kolona . . . trop, trop, trop . . . Pisana ruta kmetice se je nenadoma vzdignila iznad špalirja — koščene, stare roke so se s čudno močjo oklenile ograje, vzdignile so teló.

„Joj meni! . . .“

Kolona je izginila za sivim poslopjem.

Kam greste, fantje, kam je vaša pot?

Starec me je pogledal z rdečimi, od pritajenih solz razpaljenimi očmi in se mi je zasmejal v obraz.

„Domovino braniti, gospod, domovino braniti!“

* * *

Slišal sem ob tistem času govor debelega gospoda. Dolg govor je bil, meni pa je se zdelo, da slišim eno samo besedo: „Domovina, domovina, domovina.“

„Lepa naša domovina . . . čast in blágor naše domovine . . . vse za domovino . . . kri do zadnje kaplje za domovino . . . na boj za domovino . . .“

Ko je nehal in je bil truden, sem vprašal soseda:

„Kdo je ta spoštljivi in debeli gospod?“

Sosed se je zasmejal in je odgovoril:

„Troje hiš ima v mestu in tudi zunaj mesta lep kos domovine; sinovi pa so mu preskrbljeni tako varno, da ne bodo marširali!“

„Pa je rekel: vse za domovino!“

— „Saj ni mislil svojega bogastva!“

„Pa je rekel: kri za domovino!“

— „Saj ni mislil svoje krvi! . . .“

* * *

ojdem in povprašam tiste, ki so marširali skozi blato; tiste, ki so nosili tornistre, ter njih spremljevalce:

„Kje je vaša domovina?“

Pa bodo odgovarjali po vrsti:

„Lani je nemška zemlja pila mojo kri, tirjala moj davek; letos pije in tirja avstrijska zemlja; čez leto dni morda bom služil Ameriki. Moja pot gre tja, kamor ukazujejo tisti, ki imajo domovino in oblast. Od tvornice do tvornice, iz rudnika v rudnik, s polja v mesto, od dežele do dežele; in nikoli ne vprašajo: kje je tvoja domovina? Vprašajo le: koliko je še vredno tvoje delo, koliko je še v tvojih žilah krvi? In kadar ni več krvi, ukažejo: pojdi! Pojdi in išči si domovine, poišči si jo kraj ceste, v jarku! Ali kadar se jim za- hoče, mi obesijo tornister na hrbet in velevalo: Hiti, umri za našo domovino! Zakaj njih je domovina in njih je oblast! Jaz sejem in žanjem, branim hišo in polje; ali ne setev ni moja in ne žetev, ne hiša, ne polje. Ti si vprašal, ti nam povej: kje je naša domovina?“

Tako bodo odgovorili vsi tisti, ki so marširali po blatni cesti.

Stvar je v redu, pa zapojmo:

„Lepa naša domovina . . .“

* * *

Jaz, bratje, pa vem za domovino in mi vsi jo slutimo. Kar so nam siloma vzeli, za kar so nas ogo- ljufali in opeharili, bomo dobili povrnjeno in popla- čano s stoterimi obrestmi! Naša domovina je boj in prihodnost; ta domovina je vredna najzlahtnejše krvi in najboljšega življenja. Iz muke, trpljenja in suženjstva nešteti milijonov bo vzrastla naša domovina: vsa ta lepa zemlja z vsem svojim neizčrpnim bogastvom. Te- daj bodo le še grenak in grd spomin te gosposke do- movine, na suženjstvu zidane, s krvjo in solzami gno- jene, sramota človeštvu, zasmeh pravici . . .

Drugačno melodijo bo dobila pesem o „lepi naši domovini“! —

V. DOROŠEVIČ:

CESARJEVO DOBRO SRCE.

KITAJSKA BAJKA.

esar Dzing-Li-o, imenovan Has-Tusan-he-hun, kar pomeni „pravičnost“, je nekega jutra ob- čutil, da mu ni dobro.

„Cesar je bolan!“ — V palači so si to pripovedo- vali le šepetaje. Marsikdo ni več pozdravljal prvega mi- nistra in dvorni pesnik je že zložil pesem v čast prestolo- nasledniku. Najboljši lečniki, blede vsled razburjenosti, so pregledavali cesarja, neprenehoma se priklanjali, opravičevali in dolgo se posvetovali.

Končno je padel telesni zdravnik cesarju k no- gam in je zaklical:

„Oj, dovoli, tolažba vsega ljudstva, da ti povemo vso resnico po pravici!“

„Govori!“ je ukazal cesar.

„Ti si nebeški sin“, je govoril zdravnik, „toda v svoji neizmerni usmiljenosti prihajaš med smrtnike in blagovoliš sprejemati človeške bolezni na se. In zlasti danes si se ponižal: Pokvarjen želodec imaš!“

Osupli cesar je vprašal:

„Kako je to mogoče? Vso noč nisem zavžil ni- česar razun mleka svoje dojke. Triinšestdeset mesecev sem cesar, pa se živim, kakor se spodobi, le z mlekom svojih dojk in doslej se mi ni primerilo nič podob- nega. Kdo je kriv?“

Uvedla se je velika in stroga preiskava. Izkazalo se je, da je dojka jedla le najbolj izbrana jedila in da je živela zmerno.

„Morda je bila že prej bolna?“

Kje so imeli oči oni, ki so jo bili izbrali?“ je zaklical razdraženi cesar. „Kaznovati se morajo.“

Krivci so se obglavili, toda preiskava je dognala, da po nedolžnem, zakaj dojka je bila popolnoma zdrava.

Cesar je dal poklicati dojko.

„Zakaj imaš pokvarjeno mleko?“

„Sin nebes, dobrodejnik ljudstva, ti si čista pra- vičnost“, je odgovarjala s tresočim glasom, „resnico iščeš tam, kjer ni skrita. Nikdar nisem bila bolna. Nimam pa zdravega mleka, ker me silno muči, kar se godi pri nas, v moji domovini.“

„Kaj se pa godi v tvoji domovini?“ je vprašal cesar.

„Doma sem v pokrajini Pe-tsi-li, katero si blago- volil izročiti mandarinu Kve-niju v upravo. Tam uganja najgroznejše reči; on — oj radost vsemirja — je pro- dal naš dom in si je pridržal denar, ker ga nismo hoteli podkupiti, kakor je zahteval. Usmrtil je mojega očeta, mater pa mi je vrgel v ječo. Z drugimi pa ravna

prav tako in kadar se spomnim na dom, se moram zjokati — naravno, da se mi tedaj pokvari mleko.“

Cesarja je povest strašno razburila.

„Pokličite mi vse svetovalce!“

Ko so se svetovalci sešli, je ukazal strogo:

„Izvolite si poštenjaka izmed sebe!“

Izvolili so ga in cesar mu je dejal tako:

„Mandarin Kve-ni, ki sem mu izročil upravo pokrajine Pet-tsi-li, uganja tam strašne reči in moji dojki se je vsled tega pokvarilo mleko. Pojdi tja, preišči vse natančno, pa mi pridi poročat. Toda zatajiti ne smeš ničesar; resnica naj se zrcali v tvojih besedah kakor mesec v tihem jezeru, kakor mesec v jasni noči, ko ni mogoče razložiti, če je pravi mesec na nebu ali v vodi. Pojdi!“

Poštenjak je takoj odšel na pot in je vzel sto premetenih ogleduhov s seboj. Na smrt preplašeni mandarin je hotel podkupiti odposlanca, toda pošteni in čvrsti mož se je uprl, zakaj poslan je bil od cesarja.

Trikrat se je menjal mesec na obzorju in poštenjak s svojimi ogleduhi še ni bil gotov. Končno, ko se je četrti mesec bližal kraju, se je vrnil odposlanec; padel je cesarju pod noge in je dejal:

„Ali smem povedati vso resnico, moja pravičnost?“

„Povej vse!“ je odgovoril cesar.

„Če je na svetu dežela, ki je vredna obžalovanja. — o j sin nebeški, tedaj je pokrajina Pe-tsi-li. Nad grozno usodo te dežele bi zaplakal tudi človek najtršega srca. Povsod je sama beračija, nihče ne more

nikomur dati ničesar, zakaj vsi ljudje beračijo. Hiše so podrte, polja riža niso posejana, ne da bi bilo prebivalstvo leno, marveč ker jim vzame mandarin Kve-ni vse. Pri sodišču ni pravice; kdor plača več, ima prav. Nравnost je tam neznana reč. Če se namestnik zljubi dekletu, jo ugrabi iz očetovskega doma; ne le device, temveč tudi žene grabi možem.“

„To ni mogoče!“ je vzkliknil Dzing-Li-o v grozi.

„Ne le mesec, ampak tudi solnce bi se lahko zrcalilo v resničnosti mojih besed,“ je odgovoril poštenjak. „Vse kar sem povedal, je čista resnica. Krasota tvoje države, cvet tvojih pokrajin, dežela Pe-tsi-li gre popolni pogubi nasproti.“

Cesar je sklonil glavo v dlan v znamenje svoje tesnobe in boli.

„Treba je premišljati, kako se odpravi gorje!“

In ukazal je svojim dvorjanom, počakati v sosednih izbah; sam pa je odšel v svojo delavnico, hodil je neumorno semintja ter je razmišljal.

Minil je dan.

Zvečer se je cesar prikazal, sedel slovesno pod nebo nad tronom in ko so se vsi v pokori zvalili v prah, je razglasil:

„Dežela Pe-tsi-li je v groznem stanju: zato ukazujemo in narejamo, da se iz te pokrajine ne vzame nikdar več dojka za cesarja.“

In od tega časa ne jemljejo dojka za cesarja iz dežele Pe-tsi-li!

Iz ruščine.

Leta 1897. so Khuenovi trabanti vprizorili silovite progone proti socialistom na Hrvatskem. V Mitrovici je bilo več ko 50 sodrugov brez razloga obtoženih, pa vendar barbarično obsojenih. Med njimi (z brado na koncu mize) je tudi sedanji poslanec Korać, ki je bil takrat obsojen na dve leti težke ječe.

DR. HENRIK TUMA:

DARWIN-MARX.

Rekel je Bog: naj rodé vode lazino živečo in perutnino nad zemljo. In vstvaril je Bog vse tice po njih plemenih. Rekel je tudi Bog: Rodi zemlja živo bitje po njegovem plemenu, živino in lazino in zveri zemlje po njih vrstah. In reče: Naredimo človeka po svoji podobi.

Knjiga Mojzesa.

Tedaj je govoril Jozuva: Solnce in luna, ne ganite se! In stala sta solnce in luna, dokler se ni maščevalo ljudstvo nad svojim sovražnikom.

Knjiga Jozuve.

Na jslavnejši prirodoslovec stare šole, Linné (1707 do 1778), je predpostavil svoji teoriji rek: Tot sunt species, quot ab innitio creavit infinitum Ens. (Toliko je vrst, kolikor jih je izpočetka vstvarilo neskončno bitje.)

Vsa veda je stala do konca 18. stoletja na izrekih sv. pisma. Nauk Kopernikov, da se zemlja suče okoli solnca, je bil do leta 1757. proklet in na indeksu. Slavni Gallilei je moral pred papeštvom leta 1636 slovesno preklicati ta nauk. Po pravljici pa je kljub svoji prisegi zamrmral: „E pur si muove“, (in vendar se premiče).

Človek kot predmet vede je bil izven prirode, človek božjega obličja. Priroda sama je ležala pred učenjaki kot nečitana knjiga nerazumljenih črk. Ljudstvu je bilo znanje nepristopno, veda je bila privilegij duhovstva in plemstva. Um ljudstva božjega obličja je tiščalo k tlom kraljestvo božje milosti, papeštvo kot zastopstvo božje na zemlji. Ljudstvo je služilo fevdalstvu z roboto, hijerarhiji v strahu pred peklom in s hrepenjenem po izveličanju v večnem življenju onkraj groba. Solnce in luna pa sta se, kakor pred Jeriho, sukala okoli zemlje, kjer naj bi gospodoval „človek“ po reku Gospodovem: „Rastite in množite se in napolnite zemljo in podvržite si jo in gospodujte ribam morja in ticam neba in vsem živalim, ki se gibljejo na zemlji. Dal sem vam vse zelišče, ki rodi seme na zemlji, in vse drevje, ki ima v sebi seme svojega plemena.“ V tem rajskem izobilju so okoli človeka rožljale verige, gorele grmade, parila se je nedolžno prelita kri! V čast in slavo Gospodovo pa so zveneale skrivnostne latinske himne, bliščali so se zlatovezeni mašni plašči in dragokamene tiare. Krvavi meč, strah in nevednost jim je bil nepredorni ščit.

No, prišli so novodobni Jozuve! Solnce je zastalo zemlja z luno je jela krožiti okoli solnca, grmade so dožarele, človek je zdrobil verige, zablisnila je nad

glavo kraljevo in glavo škofov giljotina — človeštvu je zasijala svoboda — po volji Gospodovi! Človeški um je krenil svojo lastno pot, novo pot po neskončni in lepi prirodi. Cvetoče drevje, ribe v potoku in tice pod nebesno vedrino so pozdravljale svojega sorodnega in sokravnega brata v svetlem jutru po novem potu vesoljne prirode.

To svetlo, svobodno pot prirode sta krenila genija ljudstva: Charles Darwin in Karl Marx.

Praznujemo petdesetletnico izdanja njiju temeljnih del: „O postanku vrst vsled prirodne plemenske izbere“ in „Kritika politične ekonomije“. Z njima sta Darwin in Marx odprla strmečemu ljudskemu očesu knjigo prirode in človeške družbe.

E pur si muove — vendar se zemlja suče okoli solnca! Vse se preminja in vse giblje naprej, z neodoljivo silo hrepené in stremé ljudske trume za velikim ciljem splošne, vesoljne prirode. Stvarstvo se predstavlja višje in širše. Človeški um pronika v dozdej neznane sile prirode. Ne več: prah si in v prah se povrneš, — človek, del si neskončne prirode, iz nje izhajaš, z njo bivaš, vanjo se preliješ! Tvoja energija je njena energija, tvoje delo je njeno delo! Kolikor prirode poznaš, toliko ti zvesto in združno služi; kakor daleč sega tvoj um, tako daleč sega tvoja moč! Kolikor družiš delo svojih rok in svojega duha, toliko si sličen prirodni enoti!

Boj za bit je vserod gelo v prirodi. Boj za bit je tvoje geslo, delavec!

Glad in spolni nagon sta izhodni sili vsega boja za bit. Glad je učil človeka dela, spolno hrepenenje je stvorilo človeško družbo. Močnejši zmaguje v rastlinstvu in živalstvu ter vničuje šibkejšega. Ostaja pri življenju in se ohranja le oni, ki odoleva v tekmi pri iskanju hrane in samice. Prirodna izbira je, ki preminja rastlinske in živalske vrste in oblike, vstvarja nove, iztreblja nesposobne vrste. Boj za bit po prirodni izbiri je dal trnja rastlini, dal krempljev zveri; delo in boj sta vstvarila organe rastlini in živali, nanizala organ na organ, podredila enega drugemu. Boj in delo sta človeka dvignila od tal. Spolna izbira je dala cvet rastlini, lepoto ženi. Mož, zmagovalec nad ženo in doječa žena sta vstvarila rodbino in rodove. Boj za bit med rodovi je vstvaril zvestobo in pokorščino, združena volja bojnih krdel je nadredila gospoda nad sužnja. Boj za bit je robotnika spuntal proti gospodu, v boju za bit je delavec strl verige države in cerkve.

Delo in družba sta vstvarila človeški um, človeka postavila nad rastline in živali. Delo je dalo človeku božje obličje! Zato bodi delo sveto človeštvu!

Neodoljiva moč veje od vserod v prirodi, dviga vse kvišku in dalje. Moč prirode je delo, neprestano, neskončno delo, in človek-delavec je nositelj nje božje moči in lepote.

Bujni, cvetoči majnik nas obdaja. Cvetni prah se siplje z drevja, iščoč sočnih plodnic. Slavčje petje v grmovju vabi samico k spolni družitvi. Snežni plazovi grmeče padajo čez alpske robove ter oznanjajo orjaško moč vedno in vedno ustajajoče prirode.

Kakor rastoči gorski slapovi družijo svoje vode proti vesoljnemu morju, tako se zbirajo kipeče sile ljudskega uma sredi in dlje gibajoče in preminjajoče se prirode in streme proti oceanu človeštva.

Ustali so novi Jozuve! Stoj, solnce, suči se zemlja neprestano naprej in naprej v neskončnem kolobarju!

Na tebi bivaj svobodni človek!

AMICUS:

PRIJATELJ, ALI SI SOCIALIST?

Bil si med mnogimi tovariši in slišal sem te, ko si zaklical z močnim glasom:

— Jaz pa sem socialist!

Moral bi ti verjeti, ker praviš sam, da si. Toda kdo ve, če se ne motiš? Mnogo je ljudi, ki ne poznajo sami sebe; nič ni bolj človeško kakor zmota. Na tisoče in tisoče jih je, ki trdijo, da so kristjani, pa niso; kajti kar verujejo, so vraže in praznoverje, kar molijo, je malikovanje, kar delajo, je prestopanje krščanskega nauka.

Povej mi torej, zakaj si socialist?

Trpel si, premišljeval in se učil. Spoznal si, da koristijo sedanje družabne uredbe samo posameznikom, ne pa celi družbi in vsem njenim članom. V bedi si iskal pomoči in rešitve, a nikjer je nisi našel, pa veš zdaj, da je beda neločljivo združena s kapitalističnim gospodarstvom in z njegovimi napravami. Prepričan si, da ni rešitve brez socializma...

Ni treba, da bi mi ga razkladal; verjamem, da poznaš njegov nauk. Toda dejal si: rešitve ni brez socializma. Potrpi pa zdaj nekoliko, prijatelj, pa mi povej:

Kako pa misliš, da zmaga socializem?

Zakaj če veš in če si prepričan, da ni rešitve brez njega, tedaj mora biti pač tvoja želja, da zmaga in sicer da zmaga prej ko mogoče. Saj želiš rešitve sebi ali pa vsaj svojim otrokom. Kako naj torej pride rešitev, kako naj zmaga socializem?

Zakone, po katerih moraš živeti, dela pri nas državni zbor, nekatere deželni zbor. Ukazuje občinski svet ali odbor; če zgrešiš proti kateremu koli zakonu ali pa če te obdolže, da si zgrešil, prideš pred sodišče. Jasno je torej, da bodo zakoni taki, kakršni bodo zakonodajni zbori, sodišča pa bodo rabila in varovala take zakone, kakršni bodo veljali po sklepih državnih in deželnih zborov.

Praviš, da si socialist. Torej moraš vedeti, da se v vseh zakonodajnih zbora bojujejo različni gospo-

darski interesi. Znano ti je, da ne more živ krst zastopati dveh, treh razredov. Spoznal si lažljivost politike, ki pravi, da zastopa „ves narod“. Tvoj pogled je jasen, pa veš, da se more kapitalistom pomagati le na račun delavstva, da je visoka carina na meso, žito itd., ki jo zahtevajo agrarci, škodljiva revnemu ljudstvu. Torej si popolnoma prepričan, da potrebuješ v državnem zboru poslancev, ki ne bodo zastopali „vsega naroda“, marveč tvoj delavski razred. Izračunati si znaš, da bodo državni in deželni zbori izdelovali tebi koristne zakone in pripravljali pot socializmu takrat, kadar bodo v njih delavske, socialno-demokratske večine.

Vse to veš in pri vsakih volitvah želiš iz dna srca, da bi zmagali socialno-demokratski kandidati.

Toda, prijatelj — kaj pomaga tvoja želja? Povej mi rajši: Kaj si doslej storil, da bi se izpolnila? Če mi na to vprašanje lahko tako odgovoriš, da si ne boš mogel ničesar očitati, tedaj, še le tedaj lahko praviš, da si res socialist.

Pri vsaki volitvi glasuješ za socialno-demokratskega kandidata. To se razume; če bi bilo drugače, tedaj še misliti ne bi smel, da si socialist. A to je premalo, zakaj samo tvoj glas ne more premagati nasprotniških glasov. Pa — praviš, da tudi agitiraš. Seveda, tudi to mora vsak socialist. Žal, da je premnogo sodrugov, ki se ne zavedajo te dolžnosti. Ampak glej, o agitaciji se morava nekoliko pomeniti.

Ker si socialist, je gotovo tvoja želja, da bi bili čimprej vsi delavci tvoji sodrugi, vsi socialisti. Pa razmisli nekoliko: Ali se ti zdi mogoče, da bi prišli kar sami od sebe do socialističnega spoznanja? Saj veš, da je treba že precej znanja, preden človek razume socializem in preden razume, da brez socializma ni rešitve za delavstvo. Odkod pa naj dobe to potrebno znanje tisti tvoji nešteti tovariši, ki še tekajo za klerikalci in liberalci ter ne razumejo, da mečejo sami

sebi polena pod noge? Kdo naj jih pouči, kdo naj jim pokaže in dokaže resnico?

Ali si že kdaj resno razmišljal to reč?

Kajpada — pridobiti moramo vse delavce. Če so danes vsled neznanja in brezbržnosti še naši nasprotniki, morajo s časom postati naši sodruzi. Čim prej, tem bolje. Prišle bodo volitve za državni zbor in kaj bo tedaj pomagalo, agitirati pri njih, če ne bodo že prej tako poučeni, da pojdejo iz prepričanja glasovat socialno demokratično?

Ti pa praviš, da ti ni mogoče, podučevati nasprotnika tako, da bi mu spravil ves socializem v glavo in v srce. Verjamem ti in razumem. Pa tega ne zahteva nihče, Ampak razmisli še nekoliko: S kakšnimi sredstvi poučuje in prepričuje socialno-demokratična stranka? — Kmalu mi poveš: S shodi, s predavanji, s tiskom.

Dobro. Na zborovanjih, s knjižicami in knjigami ter s časopisi razlaga socialna demokracija nauk socializma, ga pojasnjuje in dokazuje; tako razkriva nasprotja v družbi, položaj delavstva, namene nasprotniških strank, delovanje socialne demokracije. Treba je zahajati na socialno demokratične zборе, čitati, in sicer pazno čitati socialno demokratične knjige in časopise,

pa primerjati, kar se tam sliši in čita z izkušnjami življenja, tedaj spozna človek, kaj je socializem in postane socialist.

Zdaj pa povej, prijatelj: Ali ti vest ne očita, da nisi izpolnjeval svoje dolžnosti, katero bi si moral naglagati sam? Tebi, prijatelj, je potrebno, da se pomnoži število socialistov. Ali si storil, kar je bilo mogoče, da bi bil res pomnožil njih število? Ali si na vsak shod skušal dovesti nekoliko še indiferentnih tovarišev? Ali si razširjal delavski tisk, knjižice in časopise? Ali nisi morda celo sam med tistimi, ki nimajo nobenega strankinega časopisa?

Premisli: Kako naj zmaga socializem, če bodo vsi delavci tako ravnodušni za agitacijo kakor ti? Premisli to in potem povej, če si po pravici tak socialist, kakor trdiš, da si. In če spoznaš, da si se motil doslej, tedaj pojdi pa izpolnjuj svojo dolžnost: Agitiraj za svojo organizacijo, za svojo stranko, za njeno časopise in tiskopise sploh. In če boš tako ravnal, se boš po pravici lahko imenoval socialista. In če bodo tako ravnali vsi, tedaj bo socializem zmagal nad krivično silo in bo pravica zavladala na svetu.

Pojdi torej in izpolnjuj svojo dolžnost.

BOJAN:

SVETA LAST.

Prvi majnik — delavski praznik. Sto in sto tisoč delavcev po vseh krajih sveta se zbira pod rdečo zastavo in izjavlja s svojim praznovanjem, da se bojuje za nov svet, v katerem se imajo uresničiti vzvišeni ideali sedanjih trpinov. Ta dan opazuje bistro oko, kako se loči dvoje družb: Sedanja in bodoča vojska, tista ki brani na vso moč sedanji „red“ in ona, ki hoče privedi do zmage novo uredbo. Velikanski boj, ki mu ni enakega v dosedanji zgodovini.

A kakšna je cena tega boja, ki ga ni moči vtajiti, ker se razširja in poostruje od dne do dne? Vsa-kovrstne razlage sliši človek, če vprašuje nasprotnike: Eni znajo povedati, da hoče socializem razdejeti družino, drugi zatrjujejo, da trga ljudem vero in boga iz srca, tretji prisegajo, da izpodjeda narodne čute, najradikalnejši pa pravijo kratko malo, da uničuje vse ideale. Ljudje, ki imajo najmanj idealov, se najbolj ogrevajo zanje . . .

Kje je resnica? Kaj hočejo nepregledni milijoni, ki se danes zbira na vseh kontinentih in si v duhu stiskajo roke? . . . Uresničiti hočejo socializem; in kaj to pomeni, se lahko pové s kratkimi besedami: Privatna

last proizvajalnih sredstev naj se umakne splošni lastnini. To je vse, zakaj vse druge izpremembe izvirajo nujno iz prve in glavne, iz socializacije delavnih sredstev.

Ali pa je verjetno, da bi se mogla izvršiti tako velikanska reforma, ki bi bila že sama po sebi prava revolucija? „Privatna last“ — tako slišimo vsak hip „je večna uredba in vsled svoje trajnosti sveta. Prekucniti to inštitucijo je predrzna, pa tudi neizvedljiva misel.“

Tisti ki tako govore, so sami srečni bogati lastniki, ali pa papige, ki brbljajo kar slišijo in se tako včasih celo zaroté, da je privatna last naravnost božja ustanova. V resnici nima last nič opraviti ne z bogom, ne z večnostjo; kakor velja za ves svet zakon stalne izpremembe, tako velja tudi za last. Doslej so se lastninski pojmi in lastninske oblike nešteto krat izpremenile in izpreminjale se bodo tudi nadalje.

Prvi človek, ki je zaslužil to ime, nam ni zapustil nikakršnih zapiskov in nihče ne more trditi kaj avtentičnega o njegovih lastninskih nazorih. Sklepati na kak nihilizem v tem oziru bi bilo napačno, zakaj

tudi v živalskem svetu opazujemo lastnino; zver ima svoj brlog, ptica svoje gnezdo, jazbec svojo jamo. A že tukaj so lastninske oblike zelo različne; pri mravljah in čebelah n. pr. je dosledno komunistična, samotariji v živalskem svetu so tudi glede na lastnino „individualisti.“

O človeku nam je iz preteklosti znano, da je bil nomad. Cele skupine so romale po svetu od paše do paše, od lova do lova, kakor je nanesla potreba. O zemljiški lastnini se ni moglo govoriti, k večjemu o začasni posesti. Kar so tisti ljudje imeli orodja, je bilo last celega plemena. Rabili so ga, da so si z njim pridobili potrebščine za svoje življenje. Ker so jih vse razmere silile na skupno življenje, je bilo tudi njih delo skupno, prav tako pa tudi njihova enostavna delavna sredstva.

„Že v jako stari dobi je pa človek začel delati tudi nad svojo lastno potrebščino. Preden je spoznal rudo in se jo naučil obdelovati, je bil kamen zanj najdragocenejša snov. Iz njega si je vstvarjal orodje in orožje. A kamna ni bilo povsod in tudi ni bil povsod enako dober. V krajih, kjer je bil posebno pripraven za obdelovanje, se je že v najstarejših časih razvilo rokodelstvo, ki je izdelovalo orodje iz kamna in ga prodajalo na daleč, zamenjujoč ga za živila in živalske produkte. Lastnina je bila v teh razmerah še zelo priprostejša značaja.

Važnejše je postalo, ko je človek začel obdelovati zemljo. Plemena so se stalno naselila v raznih krajih in so si prilastila tla. Zemlja je bila takrat plemenska last. Stalna naselitev je pospešila delitev dela; potrebe so naraščale in so podžigale iznajdljivost. Orodje se je množilo in razvijalo; orodje je bilo prvo — izvzemši plodove za vsakdanjo porabo — ki je prešlo v privatno last. Kar je posameznik rabil za svoje delo, je bilo njegovo. In tudi kar je izdelal s svojim orodjem, je bilo njegovo. Zemlja pa je še dolgo ostala skupna, komunistična. Vsled tega tudi privatna last orodja ni segala pregloboko v socialne razmere. Poljedelec in rokodellec sta delala za skupne potrebe plemena; oba sta jedla kruh, ki ga je pridelal poljedelec, obema se je kuhalo iz lonca, ki ga je bil izdelal rokodellec.

Čim bolj je napredovala delitev dela, tem bolj se je — pogostoma neopaženo — ločila tudi lastnina. Rokodellec je imel svoje orodje, kmet svojo zemljo. Vsak je bil lastnik svojih proizvodnih sredstev, pa vsled tega tudi lastnik svojih izdelkov. Ob vsem tem se je v mnogih krajih še dolgo ohranila skupna, komunistična lastnina v ožjem obsegu; družbinska za druga je še pred kratkim obstajala na Hrvaškem, „mir“ živi še danes na Ruskem.

Delitev lastnine pa je že povzročila neenakost socialnih razmer. Samo v popolni skupnosti je bilo mogoče enako življenje. Že družinska last je morala pospeševati razlike. Pomnoževanje družine na malem zem-

ljišču je poslabšalo njene razmere; maloštevilnost druge družine jih je zboljšala.

Velik preobrat je povzročilo izdelovanje blaga za prodajo, ki je nastalo tam, kjer se je izdalo ali pridelalo več nego je bilo treba za domačo potrebo ali pa kjer se je moralo tako delati, da se je moglo za prebitok izdelkov dobiti, česar se doma ni pridelalo. Boljša delavna sredstva, večja pridnost in izurjenost, ugodnejše tržne razmere so povečavale dohodke. Naraščala je razlika med bogastvom in siromaštvom.

A dokler je bil lastnik delavnih sredstev sam delavec in ob enem lastnik svojih izdelkov, niso mogla nasprotja postati tako kričeča kakor v naši dobi. Vsled velikanskega razvoja tehnike se je v lastninskih razmerah izpremenilo nekaj bistvenega in globoko segajočega. Lastnik izdelovalnih sredstev ni več delavec; tisti ki dela, pa nima več izdelovalnih sredstev. Nekdaj je delavcu privatna last zagotovila plod njegovega dela; danes mu ga jemlje. Velike tovarne, rudniki, železnice so privatna last kapitalistov, ki ne delajo s temi proizvodnimi sredstvi. Delavci, ki delajo, niso lastniki. Plodovi dela so last kapitalista, delavec nima do njih nobene pravice; za svoje delo, za katero mora prositi kapitalista, dobi le mezdo, kapitalistu pa ostane profit. Kapitalist je absolutni gospodar, delavec pa brezpogojni sluga.

A tudi v teh razmerah se že razvijajo izpremembe. Delavci se organizirajo in omejujejo kapitalistov absolutizem. Njegova pravica, določati mezdo in delavni čas, se zmanjšuje toliko, kolikor narašča moč delavske organizacije. Po pisanem zakonu je kapitalist še absolutni lastnik tovarne, po praksi pa so delavci vsaj idealni — solastniki; kapitalist ne more več odločevati brez njih.

Tako se menjajo lastninske razmere neprenehoma, o večnosti in svetosti ne more biti govora. In v tej večni razvojni izpremembi je tudi utemeljen cilj socializma, ki hoče delavca zopet — seveda na nov način — združiti z delavnimi sredstvi in mu povrniti gospodstvo nad svojim delom.

Socializem ni strašilo za nikogar in noče nikomur vzeti, kar potrebuje. Delavna sredstva, zemlja, rudniki, vode, gozdi, tovarne, stroji in prometna sredstva imajo postati last cele družbe, a posest onega, ki jih rabi za delo. Kmetič, ki ima danes premalo zemlje, ne bo izgubil, kar ima, temveč družba mu bo dala toliko, kolikor more obdelavati in tako dolgo, dokler obdelava. Pač pa ne bo današnji grof, ki se zabava v Nici in v Parizu, posestnik zemljišča, ki ga mora obdelovati deset tisoč ljudi. In delavci v plavžu bodo posestniki plavža, v katerem delajo. Lastnik vsega pa bo družba, ki bo organizirala delo in izmenjavanje tako, da ne bo nihče imel preveč trpljenja in nihče premalo užitka.

Samo kdor hoče na tuje stroške pasti lenobo, se mora bati takega reda.

NA PLANINE!

Visoko v zrak štrle planin vrhovi,
kjer svetle strele se rode v oblakih
in večni led miru skrivnosti krije.
Tam orlov in viharjev je kraljestvo
in bitja pravljic, iz nižin pregnana,
imajo gori čudov polni dom,
ki vanj ropot tovarn in šum kupčije
in blazni boj človeštva ne posega.

Ostrejša sapa piha na planinah,
ostrejša in čistejša; v gorskem zraku
ne veje par trpinskega potu
in ne krvi, prelite po nedolžnem;
kar diha sveži gorski zrak, je zdravo
in krepko, žilavo, pogumno . . .
Planine ljubi žarko zlato solnce;
vsak dan pošilja prve svoje žarke,
snežnikov da poljubijo vrhove
in preden vzame dan na drugo stran,
odene hribe s plaščem iz škrlata,
posuje ledenike z rdečim cvetjem
in na sneženih tleh užge kresove,
da oznanjujejo dolinam mračnim
planinsko svetlo veličanstvo.

Visoko nad človeškimi domovi,
kjer ni meja, umetno narejenih,

ne šeg, ne zakonov, delečih pravo
in milosti na desno in na levo;
v vseмирskem carstvu gromov in neviht,
kjer sužnji se ne klanjajo tiranom
in kjer pogled pogreza se v neskončnost,
v domovju nevkočenih večnih sil,
na goličavah, kjer vise plazovi,
kjer rajajo še škratje in bogovi
in plešejo ob polni luni Vile:
V brezmadežni čistosti tam stoluje
Svoboda, silna, krasna, nevmrjoča.

V višave iz nižin vse večne dni
se dviga hrepenenje duš trpečih;
iz mraka k solncu plavajo želje,
iz sužnosti k svobodi vre hotenje.
A v željah se mori srce v dolini —
na vrh planin povzpni se, sin trpljenja!
Na čelo tam poljubi te svoboda,
njen sveži dih ti dušo oživi,
skrivnostna moč svobode okreпча
telo ti in duha, in koprnenje tvoje
dobi peroti orla iz planin.
Navžij planinske zračne se čistosti,
napij na gori jutranjih se žarkov
in grom nebeški ti zapoje pesem:
Trpin ni suženj, če je krst svobode
ovenčal ga z junaka cvetno krono.

LIBRARY: #1264

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000175829

II 364522
1909

Vsak sodrug bodi naročnik na

„Rdeči Prapor“

glasilo jugoslovanske socialne demokracije. Izhaja trikrat na teden in velja za celo leto 14 K. — Naroča se: Upravništvo „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.

„Naši zapiski“

Socialna revija. Izhaja enkrat na mesec (v Ljubljani in se naroča pri Delavski tiskovni družbi). Naročnina za celo leto K 4-80.

„Delavski list“

glasilo primorskih socialnodemokratskih organizacij. Izhaja enkrat na teden in velja za celo leto K 4-20. — Naroča se: Upravništvo „Delavskega lista“ v Trstu (via Boschetto V., II.).

„Naprej!“

izhaja dvakrat na mesec. Poljuden list za preprosto ljudstvo. Izdaja ga Delavska tiskovna družba v Ljubljani. Naročnina na leto K 2-50.

Vsak sodrug si naj nabavi

„Program socialne demokracije v Avstriji“.

Cena 6 vin. — Naroči se v „Delavski tiskovni družbi“ v Ljubljani.

Delavska tiskovna družba

priporoča sledeče brošure in knjige:

- „Socializem“. Knjižnice časopisa „Naprej“ v Idriji I. zvezek. Upravil Anton Kristan. Cena 20 vin. II. izdaja.
- „Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“. Iz poročila urednika Antona Kristana. Knjižnice časopisa „Naprej!“ v Idriji II. zvezek. Cena 10 vin.
- „Zakaj smo socialisti?“ Uredil Anton Kristan. Knjižnice časopisa „Naprej!“ v Idriji III. zvezek. Cena 14 vin.
- „Komunistični manifest“. Napisala Karol Marx in Friderik Engels. Cena 40 v. Knjižnice časopisa „Naprej!“ IV. zvezek.
- „Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“ Napisal Karol Kautsky. Cena 30 v. Knjižnice časopisa „Naprej!“ V. zvezek.
- „Proletariat“. Napisal Karol Kautsky. Cena 20 v. Knjižnice časopisa „Naprej!“ VI. zv.
- „Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost“. Napisal L. Wahrmund. Knjižnice časopisa „Naprej!“ VII. zvezek. Cena 70 v.
- „O konsumnih društvih“. Uredil Anton Kristan. Knjižnice časopisa „Naprej!“ VIII. zvezek. Cena 20 vinarjev.
- „Kapitalistični razred“. Napisal Karol Kautsky. Cena 30 v. Knjižn. časopisa „Naprej!“ IX. zv.
- „Nevarni socijalizem“. Spisal E. Kristan. Cena 30 v. Knjižnice časopisa „Naprej!“ X. zvezek.
- „Narodno vprašanje in Slovenci“. Knjižnice časopisa „Naprej!“ XI. zvezek.
- „Strahovi“. Knjižnice časopisa „Naprej!“ XII. zv.
- „V dobi klerikalizma“. Spisal Liberatus. Cena 40 vinarjev.
- „Pod spovednim pečatom“. Napisal katoliški kaplan Hans Kirchsteiger, poslovenil Etbin Kristan. Založila in izdala založba časopisa „Naprej!“ v Idriji, prva knjiga stane K 2-60, druga knjiga pa K 2.—.
- „Magdalena“. Roman v verzih. Spisal J. S. Machar, poslovenil dr. Ant. Dermota. Cena 2 K.
- „Občinski socijalizem“. Spisal Abditus. Cena 70 vinarjev.
- „Program socialne demokracije“. Cena 6 vin.
- „Vun enako volilno pravico“. Cena 4 vin.
- „Zvišanje duhovniških plač“. Cena 10 vin.
- „Iz nižnj življenja“. Črtice. Spisal Pavel Mihalek. Cena 1 K.
- „Primož Trubar in slovensko ljudstvo“. Spisal Etbin Kristan. Cena 8 vinarjev.